

Rapport 2020:19

Länsstyrelsen
Stockholm

Vem odlar och förädlar din mat?

Statistik över kvinnor och män i
livsmedelsproduktionen i Stockholms län

För mer information kontakta
Länsstyrelsens enhet för landsbygdsutveckling
Tfn: 010-223 10 00

Foto: Mostphotos

Utgivningsår: 2020

ISBN: 978-91-7937-048-0

Du hittar rapporten på vår webbplats www.lansstyrelsen.se/stockholm

Förord

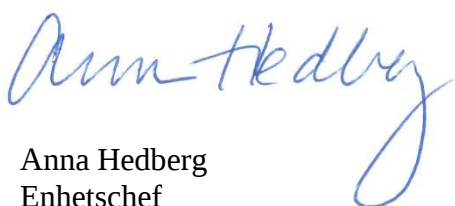
Livsmedelssektorn växer i Stockholms län. Antalet företag ökar inom både primärproduktionen och livsmedelsförädlingen. Andelen kvinnor som driver företag är högre i länet än i landet som helhet, det gäller även för företag på landsbygden och inom livsmedelssektorn.

För att fortsatt se en positiv utveckling för länets landsbygdsföretagande och livsmedelsproduktion är det viktigt att ta tillvara intresset och potentialen för företagande hos både kvinnor och män. Vid Länsstyrelsen arbetar vi därför med ett systematiskt jämställdhetsarbete, i genomförandet av landsbygdsprogrammet men också på andra sätt med koppling till företags- och landsbygdsutveckling.

För att öka kunskapen om hur företagandet ser ut inom livsmedelssektorn i Stockholms län har statistiken som presenteras i den här rapporten tagits fram. Statistiken är uppdelad efter kön, ålder och bakgrund. Underlaget kan användas i arbetet med företagsfrämjande verksamheter, som till exempel rådgivning och företagsstöd.

Studien har slutförts under perioden med Coronapandemin men baseras på statistik för tidigare år. Vi har inte haft möjlighet att beakta förändringar vad gäller företagandet och produktionen med anledning av pandemin eller andra omvärldsfaktorer. Dock visar studier och analyser av livsmedelsproduktionen under året att primärproduktionen generellt har klarat sig bra under pandemin. Eftersom exporten likväl som besöksnäringen har påverkats kraftigt av pandemin finns indikationer på att förädlingsledet har påverkats i större utsträckning än primärproduktionen.

Stockholm november 2020

Anna Hedberg
Enhetschef
Enheten för landsbygdsutveckling

Innehåll

Sammanfattning – Vem odlar och förädlar din mat?	6
Inledning.....	8
Om statistiken	8
Begrepp	9
Jordbruk och trädgård	11
Företag inom jordbruk och trädgård	11
Ökning av antalet företag.....	12
Flest företag inom blandat jordbruk	12
Företagande inom jordbruk och trädgård	14
Högst andel kvinnor i hästnäringen.....	17
Fler företagande kvinnor i Stockholm.....	19
Få unga eller utrikes födda företagare	20
Sysselsättning inom jordbruk och trädgård	21
Många kvinnor och unga anställda i jordbruket.....	21
Fiske och vattenbruk.....	25
Företag inom fiske och vattenbruk	25
Få företag och småskaligt.....	25
Företagande och sysselsättning inom fiske och vattenbruk	26
Nästan bara män i fiskerieringen	27
Livsmedelsförädling.....	29
Företag inom livsmedelsförädling	29
Livsmedelsförädlingen växer i Stockholm	29
Flest företag i bagerieringen	31
Företagande inom livsmedelsförädling.....	32
Bagerier lockar företagare med utländsk bakgrund	34
Få unga livsmedelsföretagare.....	35
Sysselsättning inom livsmedelsförädling	36
Mer mångfald bland anställda i livsmedelsförädlingen.....	36
Bilaga 1. SNI-koder	39
Bilaga 2. Två register över jordbruksföretag.....	40

Sammanfattning – Vem odlar och förädlar din mat?

För att öka kunskapen om hur företagandet ser ut inom livsmedelssektorn i Stockholms län har Länsstyrelsen tagit fram statistik över företagare och anställda inom primärproduktion och livsmedelsförädling. Statistiken är uppdelad efter kön, ålder och bakgrund. All data över företagare och anställda är inhämtad för 2016. Även om antalet företag har förändrats sedan dess kan fördelningen inom olika branscher antas vara oförändrad i stora drag.

Livsmedelssektorn växer i Stockholms län. Både inom primärproduktionen och förädlingsledet ökar antalet företag¹. I länet finns över 900 livsmedelsförädlingsföretag, vilket är en fördubbling jämfört med för tio år sedan. 85 procent av dessa är små förädlingsföretag med färre än 10 anställda. Antalet företag inom jordbruk och trädgård ökar också, vid mätningen 2016 fanns 3 800 företag². Stockholm är en tillväxtregion med goda förutsättningar för innovation och entreprenörskap, vilket avspeglar sig även i dessa sektorer.

Omkring 75 procent av företagarna inom länets jordbruks- och trädgårdsverksamhet är män³, och var tredje företagare är en man som är äldre än 65 år. Detta är i linje med hur företagandet inom näringen ser ut i hela landet och kan härledas till faktorer som tradition, kultur och samhällsstrukturer. Inom länets fiske och vattenbruk drivs så gott som alla företag av män.

En fjärdedel av jordbruksföretagarna i länet är kvinnor, vilket är högre än genomsnittet i landet. Även i det övriga näringslivet är andelen kvinnor som driver och leder företag högre i Stockholm än andra delar av Sverige. Företagandet inom länets jordbruk och trädgård är inte jämställt, men detta tyder ändå på att företagsklimatet i länet är gynnsamt för kvinnor jämfört med många andra delar av landet. Högst andel kvinnor finns inom hästnäringen, där hälften av företagarna i länet är kvinnor.

I hela Stockholms län finns färre än 70 jordbruks- och trädgårdsföretagare som är yngre än 35 år, vilket motsvarar tre procent av jordbruks- och trädgårdsföretagarna i länet. Den stora merparten av dessa unga företagare är män. Liksom i resten av landet är andelen företagare med utländsk bakgrund

¹ Studien har slutförts under pågående Coronapandemi men baseras till stora delar på statistik för tidigare år. Förändringar med anledning av pandemin har därför inte kunnat beaktas.

² Avser företag i SCB:s företagsdatabas, där företag med jordbruksverksamhet registreras oavsett omfattning. I Lantbruksregistret, som anger antal jordbruksföretag med en viss produktionsstorlek och verksamhet under en driftsledning, fanns 1 939 jordbruksföretag i länet 2016 (en ökning med 4,5 procent sedan 1999).

³ 75 procent anger hur många män som är registrerade ägare i företagen. Siffran visar däremot inte hur många kvinnor som är aktiva i företagen eller hur stor del av arbetet de utför.

låg i dessa näringar, omkring fem procent i länet. Låg lönsamhet, regler och administration kopplat till livsmedelsproduktion, problem med attraktionskraft för näringen och höga trösklar för nyetablering av jordbruksföretag är bidragande orsaker till att få unga och personer med utländsk bakgrund lockas till näringen. Att lantbrukarkåren är så homogen och åldrande gör att det svenska jordbruket står inför en stor utmaning för att säkra en fortsatt stabil och hållbar livsmedelsproduktion.

Inom livsmedelsförädlingen finns en större mångfald i företagandet. Var tredje företagsledare inom länets livsmedelsförädling har utländsk bakgrund. Inom enskilda branscher som bagerinäringen har 80 procent av egenföretagarna utländsk bakgrund. I bagerinäringen finns också flest kvinnor med utländsk bakgrund som driver och leder företag. Andelen unga företagare inom livsmedelsförädling är högre än bland länets jordbruks- och trädgårdsföretag, mellan 10–15 procent. Totalt sett handlar det dock inte om mer än ett 80-tal personer.

Trösklarna för att starta företag inom förädling kan förmodas vara något lägre än inom jordbruk och trädgård, samtidigt som möjligheten att starta företag i lite mindre skala är större. Ofta kräver det inte lika stora insatser i form av kapital, mark och fysiska tillgångar som att driva eller leda ett jordbruksföretag.

Inom både jordbruk/trädgård, fiske/vattenbruk och livsmedelsförädling finns en större mångfald bland de anställda än bland företagarna. Nära hälften av de anställda i länets jordbruks- och trädgårdsföretag är kvinnor. 40 procent av de anställda är unga personer under 35 år och en fjärdedel av de anställda har utländsk bakgrund. Inom fiske och vattenbruk har 40 procent av de anställda utländsk bakgrund och ungefär hälften är under 35 år. I förädlingsföretagen är 40 procent av de anställda kvinnor, 37 procent är under 35 år och 40 procent har utländsk bakgrund.

Att det är vanligare att unga och personer med utländsk bakgrund är anställda än företagare, inom både primärproduktion och livsmedelsförädling, kan bero på att trösklarna för att etablera företag där är högre än att vara anställd. Till exempel kan brist på startkapital, erfarenhet och nätverk utgöra hinder. Att vara anställd är ett tillfälle att samla erfarenheter och nätverk för den som är relativt ny på arbetsmarknaden.

Inledning

Livsmedelssektorn växer och Stockholms län är ett av de län där sysselsättningen och antalet företag inom livsmedelssektorn ökat mest de senaste åren. Kunskap om hur företagandet ser ut och inom vilka branscher ökningen finns är ett viktigt redskap i arbetet med företagsfrämjande verksamheter, som till exempel rådgivning och företagsstöd.

I arbetet med jämställdhetsintegrering har Länsstyrelsen Stockholm identifierat ett behov av intersektionell statistik över företag inom livsmedelsproduktionen. Med livsmedelsproduktionen avses här både primärproduktion – jordbruk, trädgård, fiske och vattenbruk – och förädling av livsmedel. Intersektionell statistik innebär att underlaget går att analysera inte enbart utifrån företagarens kön, utan även efter kategorier som ålder och svensk eller utländsk bakgrund. Intersektionalitet är ett viktigt perspektiv i jämställdhetsarbetet eftersom vare sig gruppen män eller kvinnor är enhetlig. Till exempel kan en ung kvinna med utländsk bakgrund ha helt andra förutsättningar på arbetsmarknaden än en medelålders kvinna med svensk bakgrund. Den statistik som funnits tillgänglig tidigare har inte gått att bryta ned på regional nivå och det har saknats data som möjliggör ett intersektionellt perspektiv.

Huvudsyftet med rapporten är att visa hur fördelningen av kvinnor och män i olika åldrar och med olika bakgrund ser ut inom livsmedelsproduktionen i Stockholms län. All data över företagare och anställda är inhämtad för 2016. Även om antalet företag har förändrats sedan dess kan fördelningen inom olika branscher antas vara oförändrad i stora drag.

Rapporten ger också en övergripande bild av de livsmedelsproducerande företagen. Data över antal företag i primärproduktionen är inhämtad 2016, och data över företag i livsmedelsförädlingen är inhämtad 2020. Rapporten har inte för avsikt att ge en ingående analys av antal företag, trender, produktionsvolym, omsättning etcetera. Sådana analyser har gjorts i andra sammanhang och finns att läsa i till exempel Länsstyrelsen rapport [Underlag till Stockholms läns livsmedelsstrategi Nulägesanalys](#).

Om statistiken

Det statistiska underlaget är hämtat från Statistiska Centralbyrån SCB:s register Företagsdatabasen och RAMS (registerbaserad arbetsmarknadsstatistik). Data över antal företag är inhämtade för ett 40-tal SNI-koder⁴.

⁴ SNI 2007 (Standard för svensk näringsgrensindelning) är en standard som används för att klassificera företag och arbetsställen efter vilken verksamhet de bedriver.

För en sammanställning av de SNI-koder som använts, se Bilaga 1. Statistiken över antal anställda, företagare och företagsledare bygger på samma SNI-koder och är uppdelad efter kön, ålderskategori och svensk eller utländsk bakgrund. Informationen om företagare och företagsledare utgör två olika kategorier i dataunderlaget; operativa företagsledare i större bolag (aktiebolag) och företagare i personliga företag eller fåmansföretag (enskilda firmor, handelsbolag, kommanditbolag och fåmansägda aktiebolag).

All data är inhämtad för åren 2008, 2012 och 2016. För antal företag inom livsmedelsförädlingen finns även data för 2020. När antalet observationer i en kategori varit färre än tre har SCB inte angett antalet i leveransen. Vid bearbetningen av materialet har dessa observationer räknats som en träff.

Begrepp

I rapporten används följande begrepp:

Företagare – den person som fattar beslut om eller har inflytande över den löpande driften och de strategiska frågorna i ett företag. Företaget ska vara ett *personligt företag* eller ett *fåmansföretag*

Operativ företagsledare – den person som sköter ett aktiebolags löpande förvaltning, vanligtvis en VD

Fåmansföretag – avser vanligtvis ett aktiebolag med max fyra delägare (varianter finns)

Personligt företag – avser företagsformerna enskild firma, handelsbolag eller kommanditbolag

Ung företagare – företagare eller företagsledare i ålderskategorin 16–34 år⁵.

Företagare med utländsk bakgrund – företagare eller företagsledare som är född i ett annat land än Sverige eller har två utrikes födda föräldrar⁶

⁵ Enligt SCB:s ålderskategori i statistiken, övriga grupper är 35 – 64 år och 65 år och uppåt.

⁶ Enligt SCB:s definition av utländsk bakgrund.

Jordbruk och trädgård

Här presenteras statistik över de företag i Stockholms län som är verksamma inom växtodling (på åker, friland och i växthus) och husdjursskötsel. Statistiken över jordbruksföretag är hämtad från SCB:s företagsregister och omfattar företag med verksamhet inom huvudgruppen *Jordbruk och jakt samt service i anslutning härtil* (SNI 01).

Två olika register över jordbruksföretag

I *Företagsdatabasen* visas alla företag med jordbruksverksamhet inom näringsgrenen *Jordbruk och jakt samt service i anslutning härtil* (SNI 01), oavsett omfattning.

I *Lantbruksregistret* ingår företag med verksamhet inom jordbruk, trädgård eller husdjursskötsel, som uppnår en viss produktionsstorlek.

Se Bilaga 2 för beskrivning av registren.

Företag inom jordbruk och trädgård

I Stockholms län fanns 2016 knappt 3 800 företag med verksamhet inom jordbruk och trädgård i SCB:s företagsdatabas⁷. 99 procent av dessa är mikroföretag med färre än 10 anställda och 90 procent är företag utan anställda.

Företag jordbruk och trädgård i Stockholms län 2008–2016	2008	2012	2016	Förändring
Jordbruk och trädgård total (SNI 01)	3 135	3 816	3 793	+21%
Växtodling (SNI 011+012+013)	883	828	764	-13%
Husdjursskötsel⁸ (SNI 014)	586	579	549	-6%
Mjölkproduktion och nötkreatur av mjölkkras (SNI 0141)	100	73	71	-29%
Andra nötkreatur (SNI 0142)	122	95	89	-27%
Hästar (SNI 0143)	194	198	177	-9%
Får och getter (SNI 0145)	60	79	70	+17%
Svin (SNI 0146)	<10	10	11	+22%
Ägg och fjäderfä (SNI 0147)	<10	<10	10	+25%
Blandat jordbruk (SNI 015)	1 666	2 409	2 480	+49%

Tabell 1. Antal jordbruksföretag inom ett urval av näringsgrenar i Stockholms län 2008–2016. När antalet är färre än 10 har det med hänsyn till företagssekretess angetts som <10.

⁷ Avser företag i SCB:s företagsdatabas, där företag med jordbruksverksamhet registreras oavsett omfattning. I Lantbruksregistret, som anger antal jordbruksföretag med en viss produktionsstorlek och verksamhet under driftsledning, fanns 1 939 jordbruksföretag i länet 2016 (en ökning med 4,5 procent sedan 1999).

⁸ För *Husdjursskötsel* redovisas även utvalda undergrenar. Fler näringsgrenar än de som redovisas i tabellen ingår i underlaget, därför summerar de olika delarna inte till totalen.

Ökning av antalet företag

Trots svårigheter med lönsamhet i jordbruksnäringen, och ett minskande antal företag totalt i Sverige, har antalet jordbruks- och trädgårdsföretag i länet ökat med drygt 20 procent mellan åren 2008–2016. Den största ökningen (nästan 50 procent) har skett inom näringsgrenen *Blandat jordbruk* (SNI 015). Ökningen har framför allt skett bland företag utan anställda och mikroföretag med färre än 10 anställda.

Överlag anses förutsättningarna för entreprenörskap och nyföretagande vara goda i länet. En tredjedel av alla företag som startades i Sverige 2016 startades i Stockholms län⁹. Detta gynnsamma företagsklimat avspeglar sig även i jordbruks- och trädgårdssektorn.

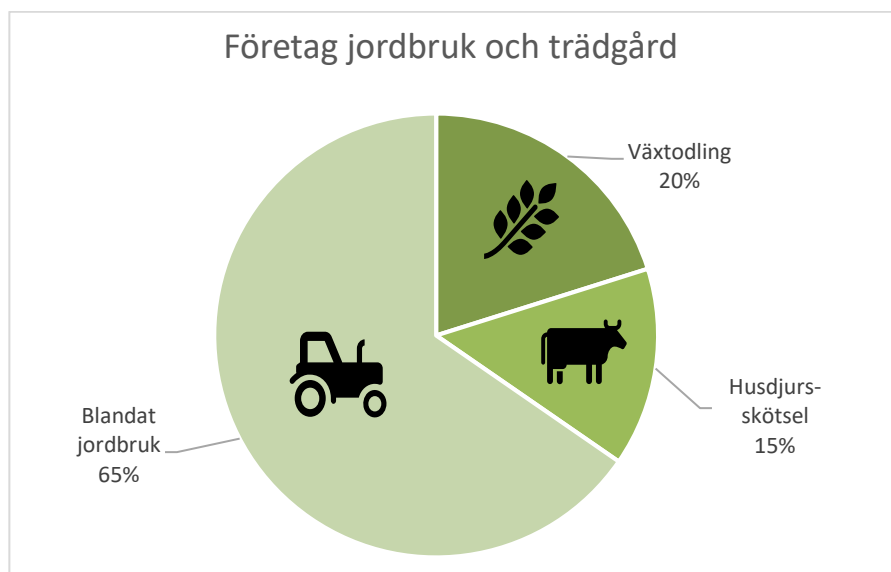
”Djurhållningen minskar och diversifieringen ökar i länet”

Samtidigt har de företag som sysslar med mjölkproduktion och övrig nötkproduktion minskat med knappt 30 procent vardera under perioden. Även länets växtodlingsföretag har minskat i antal. Detta är en del av den strukturalisering som pågår inom jordbruket i hela landet, där produktionen utvecklas mot större och samtidigt färre enheter. I Stockholms län pågår denna specialisering parallellt med en ökad diversifiering, där samma företagare ofta har flera verksamhetsgrenar inom företaget och även parallella jobb. Möjligheterna till utveckling av stora enheter i länet begränsas av den stora konkurrensen om marken.

Flest företag inom blandat jordbruk

65 procent av länets jordbruks- och trädgårdsföretag finns inom näringsgrenen *Blandat jordbruk* (SNI 015). Här ingår enligt definitionen företag med en kombination av växtodling och djurhållning, där ingen del utgör mer än två tredjedelar av verksamheten. En stor del av länets jordbruksverksamhet finns inom denna näringsgren, och antalet mer renodlade företag inom växtodling och husdjursskötsel visar därför inte hela bilden av hur produktionen ser ut. Till exempel är antalet nötkreatursuppfödare högre än vad antalet företag inom *Uppfödning av andra nötkreatur och bufflar* (SNI 0142) visar.

⁹ Tillväxanalys, 2017. Nystartade företag i Sverige 2016. Statistik 2017:04.

Figur 1. Fördelning av näringsgrenar inom jordbruk och trädgård i Stockholms län 2016.

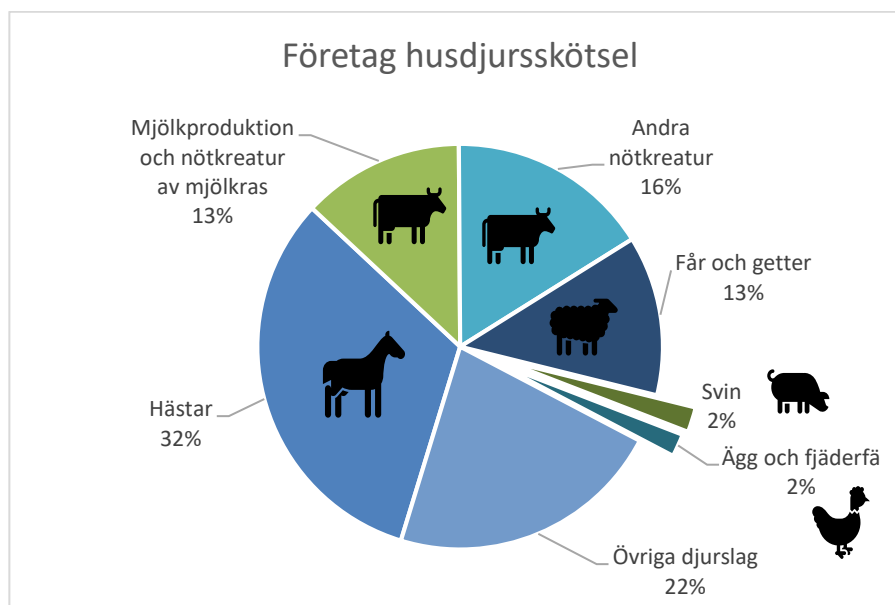
Som Tabell 1 visar, finns drygt 760 mer renodlade växtodlingsföretag i länet¹⁰. 96 procent av dessa ägnar sig åt odling av ett- eller tvååriga grödor. Här ingår förutom odling av spannmål, baljväxter, oljeväxter och vall även bland annat grönsaksodling på friland och i växthus. Vall och spannmål (främst höstveten och korn) är de största grödorna sett till brukade arealer, medan spannmål och grönsaksodling står för den största omsättningen¹¹.

Knappt 550 företag är verksamma inom näringsgrenen *Husdjurskötsel* (SNI 014). Här ingår uppfödning och skötsel av alla djurslag utom vattendjur. Den största näringsgrenen inom länets husdjurskötsel, är *Uppfödning av hästar och andra hästdjur* (SNI 0143), med nästan 180 företag¹².

¹⁰ Sammantaget *Odling av ett- och tvååriga växter* (SNI 011), *Odling av fleråriga växter* (SNI 012) och *Odling av plantskoleväxter* (SNI 013).

¹¹ Länsstyrelsen Stockholm, 2018. Underlag till Stockholms läns livsmedelsstrategi Nulägesanalys. Rapport 2018:20.

¹² Drift av ridskolor och kapplöpningsstall ingår inte i näringsgrenen.

Figur 2. Fördelning av näringsgrenar inom husdjursskötseln i Stockholm län 2016¹³.

Bland lantbruksdjuren finns flest företag inom *Uppfödning av andra nötkreatur och bufflar* (SNI 0142), knapp 90, samt ett 70-tal företag vardera inom *Mjolkproduktion och uppfödning av nötkreatur av mjölkras* (SNI 0141) och *Uppfödning av får och getter* (SNI 0145). Inom *Äggproduktion och fjäderfä* (SNI 0147) och *Uppfödning av svin* (SNI 0146) finns ett tiotal företag vardera.

Detta visar som tidigare nämnts antalet företag med respektive SNI-kod registrerad som primär verksamhet i Företagsdatabasen. Antalet företag som har djurslagen i sin verksamhet (utan att det är den primära verksamheten) är däremot högre för de flesta djurslag. Exempelvis finns över 300 företag i länet som föder upp nötkreatur i någon omfattning¹⁴.

Företagande inom jordbruk och trädgård

I Sverige är jordbrukssektorn av tradition en bransch där män driver företag i större utsträckning än kvinnor. Medelåldern bland landets lantbrukare är hög och få unga driver företag inom sektorn. Andelen företagare med utländsk bakgrund är också låg i hela landet. Att lantbrukarkåren är så homogen och åldrande kan vara till nackdel för innovation och branschens framtida utveckling. Näringen står inför en stor utmaning i form av generationsväxling de kommande åren.

¹³ Övriga djurslag avser både livsmedelsproducerande djur som strutsar och biodling, och uppfödning av sällskapsdjur. Alla företag producerar därmed inte livsmedel, men de går inte att särskilja i statistiken.

¹⁴ SCB och Jordbruksverket, 2019. Jordbruksstatistisk sammanställning 2019.

Företagandet i länet presenteras här enligt SCB:s indelning i kategorierna företagare och operativa företagsledare.

SCB:s data över företagande delas in i två kategorier:

- **Företagare** avser den som ansvarar för driften i *personliga företag* (enskilda firmor, handelsbolag, kommanditbolag) eller *fåmansföretag* (fåmansägda aktiebolag).
- **Operativ företagsledare** avser den person som sköter ett aktiebolags löpande förvaltning.

1 046 företagare i personliga företag och fåmansföretag

27%

• 27 procent av företagarna är kvinnor

4%

• 4 procent av företagarna har utländsk bakgrund

3%

• 3 procent av företagarna är under 35 år

1 217 operativa företagsledare i aktiebolag

26%

• 26 procent av företagsledarna är kvinnor

5%

• 5 procent av företagsledarna har utländsk bakgrund

3%

• 3 procent av företagsledarna är under 35 år

Företagare

Bland jordbruks- och trädgårdsföretagen i Stockholms län finns drygt 1 000 företagare verksamma i personliga företag och fåmansföretag (2016). 75 procent av dessa företagare är män¹⁵. Var tredje jordbruks- och trädgårdsföretagare i länet är en man med svensk bakgrund som är äldre än 65 år. Detta är i linje med hur företagandet inom näringen ser ut i resten av landet, där var tredje lantbrukare i enskild firma är över 65 år¹⁶. Jämfört med andra branscher är detta en hög siffra. Inom till exempel livsmedelsförädlingen i Stockholms län utgör andelen företagare och operativa företagsledare äldre än 65 år mindre än en tiondel.

¹⁵ Siffran 75 procent anger hur många män som är registrerade ägare i företagen. Statistiken visar däremot inte hur många kvinnor som är aktiva i företagen eller hur stor del av arbetet de utför.

¹⁶ Jordbruksverket, 2016. Jordbruksföretag och företagare 2016. Statistiska meddelanden JO 34 SM 1701.

Företagare inom jordbruk och trädgård i Stockholms län					
	Total	Kvinnor	Män	Utländsk bakgrund	Unga <35 år
Jordbruk & trädgård total (SNI 01)	1 046	281	765	41	29
Växtodling (SNI 011+012+013)	285	55	230	11	<10
Husdjursskötsel¹⁷ (SNI 014)	204	62	142	<10	<10
Mjölkproduktion och nötkreatur av mjölkkras (SNI 0141)	49	<10	48	0	0
Andra nötkreatur (SNI 0142)	47	<10	45	<10	0
Hästar (SNI 0143)	47	25	22	<10	<10
Får och getter (SNI 0145)	21	11	10	<10	0
Blandat jordbruk (SNI 015)	557	164	393	23	22

Tabell 2. Antal företagare i personliga företag och fåmansföretag inom jordbruk och trädgård i ett urval av näringsgrenar i Stockholms län 2016, indelat efter kvinnor, män, personer med utländsk bakgrund och unga <35 år. När antalet är färre än 10 har det med hänsyn till företagssekretess angetts som <10.

”Var tredje jordbruksföretagare är en man över 65 år”

Operativa företagsledare

I länet finns också 1 200 operativa företagsledare i aktiebolag inom jordbruk och trädgård (2016). I likhet med fördelningen bland företagare i personliga företag och fåmansföretag leds 75 procent av aktiebolagen av en man. Även bland dessa företag är en tredjedel av företagsledarna en man med svensk bakgrund som är äldre än 65 år.

29% av alla operativa företagsledare i Sverige är kvinnor. Andelen är högre i bolag med färre än tio anställda och lägre i större bolag.

Tillväxtanalys, 2018. Främja kvinnors företagande – statistiksammanställning.

¹⁷ För Husdjursskötsel redovisas även utvalda undergrenar. Fler näringsgrenar än de som redovisas i tabellen ingår i underlaget, därför summerar de olika delarna inte upp till totalen.

Operativa företagsledare inom jordbruk och trädgård i Stockholms län					
	Total	Kvinnor	Män	Utländsk bakgrund	Unga <35 år
Jordbruk & trädgård total (SNI 01)	1 217	311	906	55	38
Växtodling (SNI 011+012+013)	361	73	288	19	<10
Husdjursskötsel¹⁸ (SNI 014)	248	72	176	12	<10
Mjölproduktion och nötkreatur av mjölkkras (SNI 0141)	57	<10	55	<10	<10
Andra nötkreatur (SNI 0142)	50	<10	48	<10	<10
Hästar (SNI 0143)	66	32	34	<10	<10
Får och getter (SNI 0145)	22	11	11	<10	<10
Blandat jordbruk (SNI 015)	608	166	442	24	27

Tabell 3. Antal operativa företagsledare i aktieföretag inom jordbruk och trädgård i Stockholms län i ett urval av näringsgrenar 2016, indelat efter kvinnor, män, personer med utländsk bakgrund och unga <35 år. När antalet är färre än 10 har det med hänsyn till företagssekretess angetts som <10.

Högst andel kvinnor i hästnäringen

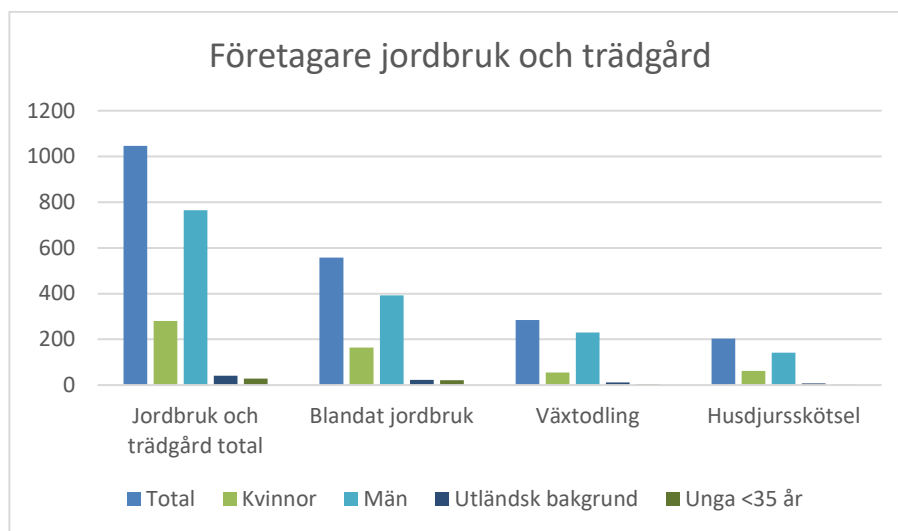
En fjärdedel av jordbruks- och trädgårdsföretagarna i länet är kvinnor. Även bland de operativa företagsledarna är en fjärdedel kvinnor. Över hälften av de kvinnliga företagarna och operativa företagsledarna är verksamma inom näringsgrenen *Blandat jordbruk* (SNI 015). Här ingår företag med en kombination av växtodling och djurhållning, där ingen del utgör mer än två tredjedelar av verksamheten. Det går därför inte att säga vilken typ av driftsinriktning kvinnor är mest verksamma inom – växtodling eller djurhållning.

”I hästnäringen är varannan företagsledare en kvinna”

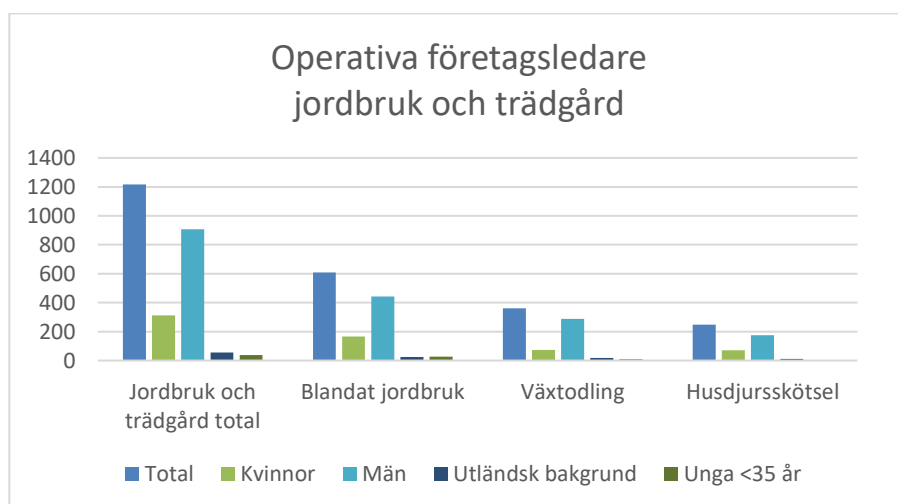
Även om antalet kvinnor är högst inom *Blandat jordbruk* är andelen operativa företagsledare högst inom *Husdjursskötsel* (SNI 014), där knappt 30 procent av de operativa företagsledarna är kvinnor. Bland företagarna är både antalet och andelen högst inom *Blandat jordbruk*.

Den enskilda näringsgren där andelen kvinnor är högst är *Uppfödning av hästar och andra hästdjur* (SNI 0143). Där är både hälften av företagarna och hälften av de operativa företagsledarna kvinnor. Även inom *Uppfödning av får och getter* (SNI 0145) är hälften av de operativa företagsledarna kvinnor.

¹⁸ För *Husdjursskötsel* redovisas även utvalda undergrenar. Fler näringsgrenar än de som redovisas i tabellen ingår i underlaget, därför summerar de olika delarna inte upp till totalen.

Figur 3. Antal företagare i personliga företag och fåmansföretag inom jordbruk och trädgård i ett urval av näringsgrenar i Stockholms län 2016, indelat efter kvinnor, män, personer med utländsk bakgrund och unga <35 år. Totalstapeln visar summan av antalet kvinnor och män.

Figur 4. Antal operativa företagsledare i aktieföretag inom jordbruk och trädgård i Stockholms län i ett urval av branscher 2016, indelat efter kvinnor, män, personer med utländsk bakgrund och unga <35 år. Totalstapeln visar summan av antalet kvinnor och män.

I Sverige har 15 procent av företagarna utländsk bakgrund.
5 procent av företagarna är under 30 år.

Tillväxtverket 2015. Mångfald i näringslivet.

Fler företagande kvinnor i Stockholm

Statistiken visar tydligt att den stora merparten av företagen inom länets jordbruk och trädgård är män, ofta över 65 år och med svensk bakgrund. Som nämnts tidigare är detta i linje med hur företagandet inom näringen ser ut även i resten av landet. Orsakerna till detta är många och kan bland annat härledas till traditioner, kultur och samhällsstrukturer. På nationell nivå har andelen företag som drivs av kvinnor inom jordbruk och trädgård beräknats till mellan 15–20 procent, beroende på vilken driftsform som avses^{19 20 21}.

Som denna sammanställning visar är andelen kvinnor som är företagare eller operativa företagsledare inom jordbruk och trädgård i Stockholms län drygt 25 procent, med andra ord högre än genomsnittet i landet. Även om företagandet i branschen inte är jämställt säger detta något om företagsklimatet i Stockholms län, där förutsättningarna för företagande och entreprenörskap överlag är goda. En tredjedel av alla företag i länet (inom alla branscher) leds av kvinnor²², vilket är högre än i många andra delar av landet. Likaså drevs en tredjedel av alla nystartade företag i Stockholms län 2016 av kvinnor²³.

Bland företagen på landsbygden i länet är andelen kvinnor som företagare något lägre, omkring 25 procent²⁴. I aktiebolag med en omsättning över 500 000 kronor är 21,5 procent av länets operativa företagsledare kvinnor, vilket är högst i landet (18 procent på nationell nivå)²⁵.

I Stockholms län är andelen kvinnliga företagsledare i aktiebolag med omsättning >500 000 kr högst i landet - 21,5%!

Företagarna 2019. Kvinnliga företagsledare i svenska aktiebolag.

¹⁹ Jordbruksverket, 2016. Jordbruksföretag och företagare 2016. Statistiska meddelanden JO 34 SM 1701.

²⁰ Tillväxtanalys, 2018. Främja kvinnors företagande – en statistiksammanställning. Statistik 2018:06.

²¹ <https://jordbruketsiffror.wordpress.com/2017/03/08/1-av-4-jordbruksforetag-i-eu-leds-av-en-kvinna/>
Hämtad 2020-03-20.

²² Länsstyrelsen Stockholm, 2016. Nuläges- och behovsanalys inklusive prioriteringar för jämställd tillväxt 2016–2018.

²³ Tillväxtanalys, 2018. Främja kvinnors företagande – en statistiksammanställning. Statistik 2018:06.

²⁴ Länsstyrelsen Stockholm, 2015. Hur arbetar vi systematiskt med ett integrationsperspektiv i landsbygdsutveckling? Rapport 2015:1.

²⁵ Företagarna, 2019. <https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/rapporter/2019/kvinnliga-foretagsledare-i-svenska-aktiebolag/> Hämtad 2020-04-27

Få unga eller utrikes födda företagare

I hela Stockholms län finns färre än 70 jordbruks- och trädgårdsföretagare som är yngre än 35 år (2016). Det motsvarar tre procent av länets företagare inom jordbruk och trädgård. Av dessa driver knappt 30 eget företag och knappt 40 är operativa företagsledare i aktiebolag. Drygt 80 procent av de unga företagarna och operativa företagsledarna i länet är män. Som en jämförelse är andelen unga företagare på nationell nivå (inom alla branscher) omkring fem procent²⁶.

I Sverige som helhet har 15–20 procent av företagarna (sammantaget för alla branscher) utländsk bakgrund²⁷ ²⁸. I Stockholms län är motsvarande siffra 21 procent, och på länets landsbygd har sju procent av alla företagare utländsk bakgrund²⁹. Det kan jämföras med att fyra procent av jordbruks- och trädgårdsföretagarna och fem procent av näringens operativa företagsledare i länet har utländsk bakgrund. De flesta av dessa är aktiva inom näringsgrenen *Blandat jordbruk* (SNI 015). Bland företagarna med utländsk bakgrund i personliga företag och fåmansbolag är ungefär hälften män och hälften kvinnor. Bland de operativa företagsledarna med utländsk bakgrund är två tredjedelar män.

”En utmaning att göra landsbygden tillgänglig för nya grupper företagare”

Jordbruks- och trädgårdsnäringen har länge haft svårt att attrahera unga personer. Låg lönsamhet, regler och administration kopplat till livsmedelsproduktion och problem med attraktionskraft för de gröna näringarna brukar nämnas som anledningar till detta. Även andra grupper, som utrikes födda eller personer som inte vuxit upp på landsbygden, har svårt att etablera sig i branschen. Trösklarna för nyetablering av jordbruksföretag på den svenska landsbygden är höga. Brist på odlingsbar mark och ekonomiskt såväl som socialt kapital är faktorer som försvårar för etableringen. Kunskap och intresse för odling och djurhållning finns idag inom flera grupper i samhället, men ofta saknas de praktiska förutsättningarna för att sätta idéerna i verket.

I ett växande storstadslän som Stockholm bidrar höga markpriser och konkurrensens om marken till att ytterligare försvåra etableringen av nya jordbruksföretag. Närheten till den stora arbetsmarknad som Stockholm erbjuder bidrar också till att fler väljer en annan (ofta mer lättillgänglig) bana

²⁶ Tillväxtverket, 2015. Mångfald i näringslivet. Företagens villkor och verklighet 2014. Med unga företagare avsågs i undersökningen personer under 30 år.

²⁷ Tillväxtverket, 2015. Mångfald i näringslivet. Företagens villkor och verklighet 2014.

²⁸ SCB, 2017. <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2017/Farre-kvinnor-an-man-driver-foretag/> Hämtad 2020-04-27

²⁹ Länsstyrelsen Stockholm, 2015. Hur arbetar vi systematiskt med ett integrationsperspektiv i landsbygdsutveckling? Rapport 2015:1.

än jordbruket. Detta är en stor utmaning – att göra landsbygden mer tillgänglig för nya grupper av människor och att det ska vara lönsamt och attraktivt att vara företagare på landsbygden och i livsmedelsproduktionen.

Sysselsättning inom jordbruk och trädgård

Drygt 1 140 personer var anställda i företag inom jordbruk och trädgård i Stockholms län 2016. Fördelningen av kvinnor, män, unga och personer med utländsk bakgrund bland de anställda skiljer sig i flera avseenden från representationen bland företagare och företagsledare. Nära hälften (47 procent) av de anställda i länets jordbruks- och trädgårdsföretag är kvinnor och 40 procent av de anställda är unga personer under 35 år. En fjärdedel av de anställda har utländsk bakgrund.

”Nära hälften av de anställda i jordbruket är kvinnor”

1 144 anställda inom jordbruk och trädgård i Stockholms län

47%

• 47 procent av de anställda är kvinnor

25%

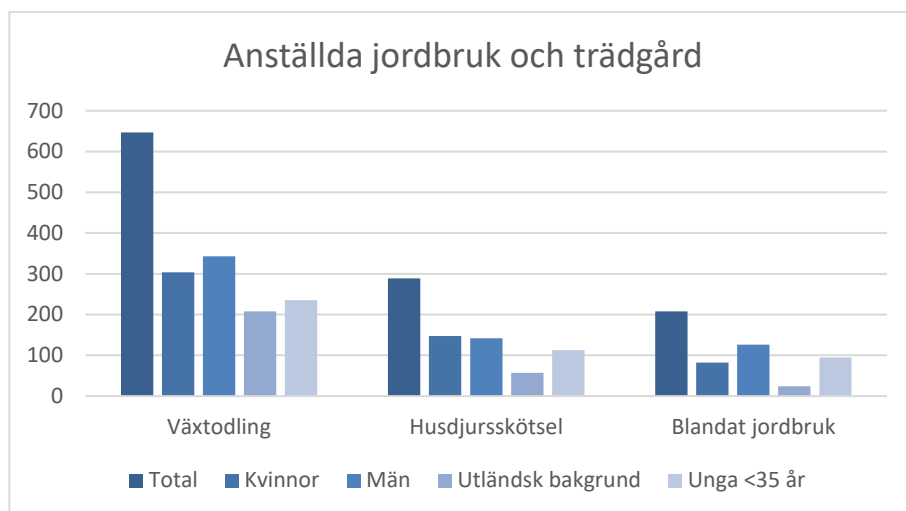
• 25 procent av de anställda har utländsk bakgrund

40%

• 40 procent av de anställda är under 35 år

Många kvinnor och unga anställda i jordbruket

Nära hälften av alla anställda inom jordbruk och trädgård i länet är kvinnor. Flest kvinnor jobbar inom växtodlingen, drygt 300 personer varav 90 procent inom odling av ett- och tvååriga grödor. Av statistikunderlaget går det inte att utläsa om det rör sig om jordbruk eller trädgårdsodling. Av dessa 300 kvinnor är drygt en tredjedel yngre än 35 år. Det är också inom växtodlingen som det finns flest anställda personer med utländsk bakgrund (drygt 200) och flest unga personer under 35 år (235).

Figur 5. Anställda inom jordbruk och trädgård i Stockholms län i ett urval av näringsgrenar 2016, indelat efter kvinnor, män, personer med utländsk bakgrund och unga <35 år. Totalstapeln visar summan av antalet kvinnor och män.

Anställda inom jordbruk och trädgård i Stockholms län					
	Total	Kvinnor	Män	Utländsk bakgrund	Unga <35 år
Jordbruk och trädgård total (SNI 01)	1 144	533	611	289	443
Växtodling³⁰ (SNI 011+012+013)	647	304	343	208	235
Husdjursskötsel³¹ (SNI 014)	289	147	142	57	113
Mjölkproduktion och nötkreatur av mjölkkras (SNI 0141)	84	42	42	<10	48
Andra nötkreatur (SNI 0142)	<10	<10	<10	<10	<10
Hästar (SNI 0143)	133	80	53	34	46
Får och getter (SNI 0145)	<10	<10	<10	0	<10
Blandat jordbruk (SNI 015)	208	82	126	24	95

Tabell 4. Antal anställda inom jordbruk och trädgård i Stockholms län i ett urval av näringsgrenar 2016, indelat efter kvinnor, män, personer med utländsk bakgrund och unga <35 år. När antalet är färre än 10 har det med hänsyn till företagssekretess angetts som <10.

³⁰ Sammantaget Odling av ett- och tvååriga växter (SNI 011), Odling av fleråriga växter (SNI 012) och Odling av plantskoleväxter (SNI 013).

³¹ För husdjursskötsel redovisas även utvalda undergrenar. Fler näringsgrenar än de som redovisas i tabellen ingår i underlaget, därför summerar de olika delarna inte upp till totalen.

Den högsta andelen anställda kvinnor finns inom *Husdjursskötsel* (SNI 015), där 51 procent av de anställda är kvinnor. Allra högst är andelen inom kategorin *Uppfödning av hästar och andra hästdjur* (SNI 0143), där 60 procent av de anställda är kvinnor.

Inom *Mjölkproduktion och uppfödning av nötkreatur av mjölkras* (SNI 0141) är fördelningen mellan kvinnor och män jämn bland de anställda. Detta är en markant skillnad mot hur det ser ut på företagsidan där så gott som alla mjölkföretag ägs eller leds av en man. Varannan anställd inom mjölkproduktionen i Stockholms län är under 35 år. Även detta är en tydlig skillnad mot företagandet, där färre än tio mjölkföretagare är under 35 år.

”Varannan anställd i mjölkproduktionen är under 35 år.”

Att kvinnor är anställda i jordbrukssektorn i högre grad än de driver företag, kan givetvis härledas till att färre kvinnor än män driver företag generellt. Samhällsstrukturer och andra bidragande orsaker till detta har diskuterats i tidigare avsnitt. Enligt SCB är det också vanligare att kvinnor kombinerar sitt företagande med att vara anställd, som ett sätt att öka tryggheten³².

Att det är vanligare att unga och personer med utländsk bakgrund är anställda än företagare, kan bero på att trösklarna för att etablera företag är högre än att vara anställd. Till exempel kan brist på startkapital, erfarenhet och nätverk utgöra sådana hinder. Att vara anställd är ett tillfälle att samla erfarenheter och nätverk för den som är relativt ny på arbetsmarknaden. För unga personer kan det också handla om en trygghet i att vara anställd i en ålder då många vill bilda familj.

³² SCB, 2017. <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2017/Farre-kvinnor-an-man-driver-foretag/>
Hämtad 2020-04-27

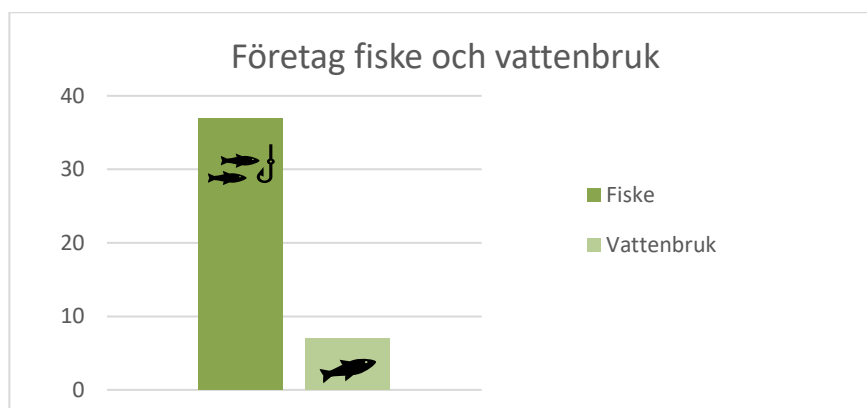

Fiske och vattenbruk

Här presenteras statistik över företag verksamma inom primärproduktion av fisk och skaldjur genom fiske eller vattenbruk. Statistiken bygger på data inom näringsgrenen *Fiske och vattenbruk* (SNI 03). Företag inom sportfiske och fisketurism ingår inte.

Företag inom fiske och vattenbruk

I Stockholms län finns knappt 50 aktiva företag inom fiske och vattenbruk registrerade i SCB:s företagsdatabas. Här ingår företag som ägnar sig åt salt- och sötvattensfiske, fiskodling på land och i kassar, samt service i anslutning till dessa verksamheter. Av dessa företag ägnar sig den stora merparten åt fiske och endast en mindre andel åt vattenbruk.

Figur 6. Antal företag inom fiske och vattenbruk i Stockholms län 2016.

Få företag och småskaligt

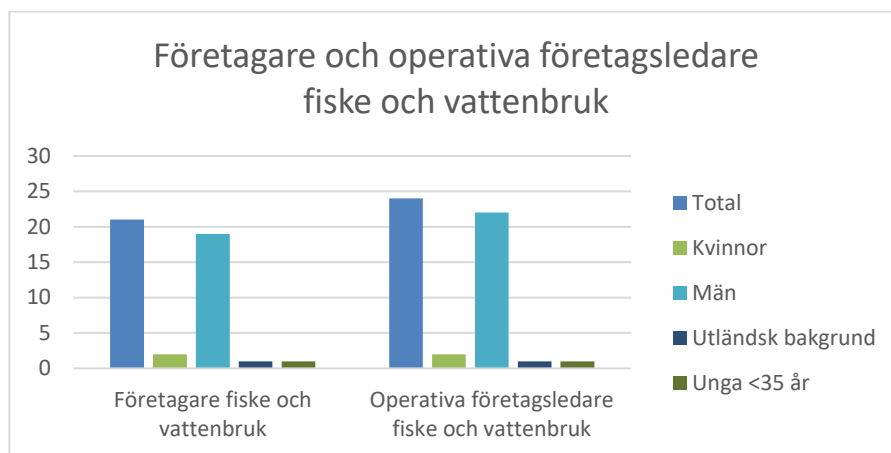
I länet finns idag omkring 30 yrkesfiskare, men i denna statistik ingår även andra företag inom fiske och vattenbruk, som serviceföretag med koppling till fiske. Med något enstaka undantag rör det sig om små företag med färre än tio anställda. Antalet företag har varit omkring 50 under hela perioden 2008–2016, samtidigt som antalet yrkesfiskare i länet har minskat³³.

Sportfiske- och fisketurismbranschen utgör viktiga delar av fiskenäringen i Stockholms län. Dessa företag ingår inte i näringsgrenen *Fiske och vattenbruk* (SNI 03) i Företagsdatabasen och har därför inte tagits med i denna sammanställning.

³³ Länsstyrelsen Stockholm, 2018. Underlag till Stockholms läns livsmedelsstrategi Nulägesanalys. Rapport 2018:20.

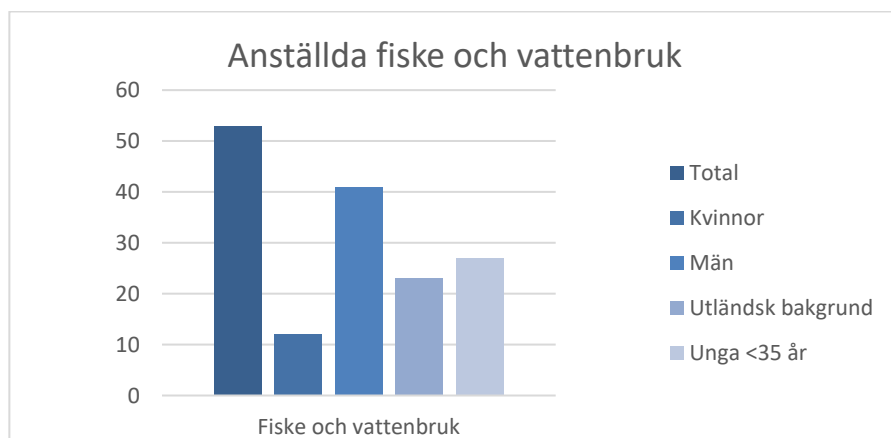
Företagande och sysselsättning inom fiske och vattenbruk

Inom länets fiske och vattenbruk finns ett 20-tal företagare i personliga företag och fåmansföretag, och knappt 25 operativa företagsledare i aktiebolag. 90 procent av företagen leds av en man.

Figur 7. Antal företagare i personliga företag och fåmansföretag respektive operativa företagsledare i aktiebolag inom fiske och vattenbruk i Stockholms län 2016, indelat efter kvinnor, män, personer med utländsk bakgrund och unga <35 år. Totalstapelns visar summan av antalet kvinnor och män.

Bland de drygt 50 personer som är anställda inom fiske och vattenbruk i länet finns de flesta inom vattenbruket. 25 procent av de anställda är kvinnor, 40 procent har utländsk bakgrund och ungefär hälften är under 35 år.

Figur 8. Anställda inom fiske och vattenbruk i Stockholms län i ett urval av näringsgrenar 2016, indelat efter kvinnor, män, personer med utländsk bakgrund och unga <35 år. Totalstapelns visar summan av antalet kvinnor och män.

Nästan bara män i fiskenäringen

9 av 10 av företagare och företagsledare inom fiske och vattenbruk är män. Antalet unga företagare och företagare med utländsk bakgrund är väldigt få. Bland de anställda är majoriteten också män, men det finns fler kvinnor bland de anställda än bland företagarna.

Även om dataunderlaget är litet visar detta på en liknande struktur inom fisket som inom jordbruk- och trädgårdsnäringen. Kvinnor, unga och personer med utländsk bakgrund är verksamma i fiske och vattenbruk främst som anställda och är inte representerade i företagsledande positioner. Bidragande orsaker till detta kan antas likna dem som gäller för jordbrukssektorn – traditioner och kultur, låg lönsamhet, problem med attraktivitet, krav på nätverk och kapital samt högre trösklar för att etablera företag än att vara anställd.

Livsmedelsförädling

I avsnittet Livsmedelsförädling presenteras statistik över företag i Stockholms län som förädlar råvaror och framställer livsmedel i form av mat och drycker. Underlaget omfattar näringsgrenarna *Livsmedelsframställning* (SNI 10) och *Framställning av drycker* (SNI 11). Beredning av måltider för direkt konsumtion som restaurang och catering ingår inte.

Företag inom livsmedelsförädling

I Stockholms län finns drygt 900 företag verksamma inom framställning av livsmedel och drycker (år 2020). 85 procent av förädlingsföretagen i länet är små företag med färre än tio anställda, men här finns också ett tiotal företag med över 100 anställda.

Företag livsmedelsförädling i Stockholms län 2008–2016	2008	2012	2016	2020	Förändring
Livsmedelsförädling total (SNI 10+11)³⁴	415	497	622	907	+117%
Kött och köttvaror (SNI 101)	52	53	55	57	+10%
Kreatursslakt (SNI 10111)	<10	<10	<10	<10	+100%
Chark och andra köttvaror (SNI 1013)	30	33	33	37	+23%
Fisk och skaldjur (SNI 102)	11	<10	11	20	+82%
Frukt, bär och grönsaker (SNI 103)	13	24	44	62	+377%
Juice- och safttillverkning (SNI 1032)	<10	10	20	36	+1700%
Mejeri och glass (SNI 105)	<10	17	29	50	+456%
Osttillverkning (SNI 10511)	<10	<10	<10	13	+550%
Glasstillverkning (SNI 10520)	<10	<10	15	30	+400%
Bageri- och mjölprodukter (SNI 107)	225	261	264	330	+47%
Drycker (SNI 11)	15	23	64	155	+933%
Framställning av öl (SNI 1105)	<10	<10	38	91	+1720%
Annan livsmedelsframställning (SNI 108)	72	96	135	208	+189%

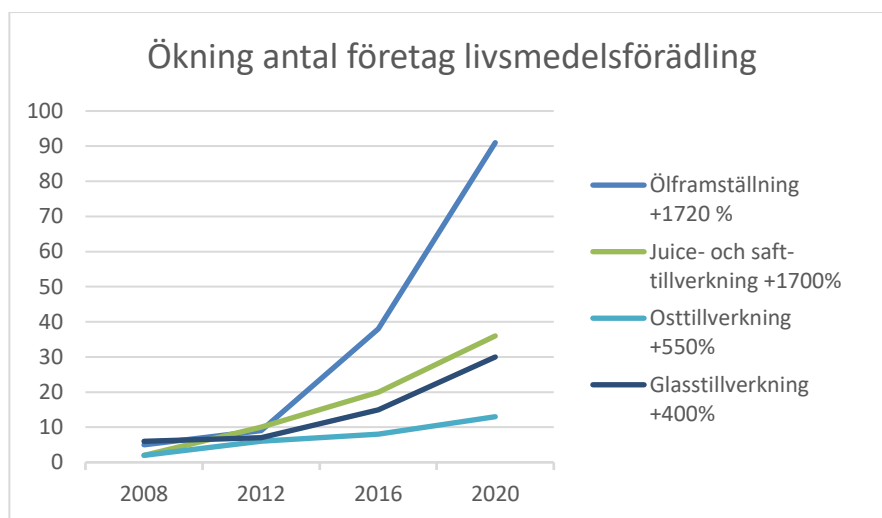
Tabell 5. Antal livsmedelsföretag inom ett urval av näringsgrenar i Stockholms län 2008–2020. När antalet är färre än 10 har det med hänsyn till företagssekretess angetts som <10.

Livsmedelsförädlingen växer i Stockholm

Som Tabell 5 visar har antalet företag inom livsmedelsförädlingen i Stockholms län mer än fördubblats sedan 2008. Antalet företag har ökat brett över hela näringen. Ett område där ökningen inte varit lika stor som resten av förädlingssektorn är inom beredning av kött och köttvaror, som slakt och charkuteri. En bidragande anledning kan vara att det sedan en tid finns ett

³⁴ För några näringsgrenar redovisas även utvalda undergrenar. Fler näringsgrenar än de som redovisas i tabellen ingår i underlaget, därför summerar de olika delarna inte upp till totalen.

stort kompetensförsörjningsbehov inom kött- och charkbranschen, som inte har kunnat tillgodoses av relevanta utbildningar. Antalet kreatursslakterier i länet har dock fördubblats, men är fortfarande färre än tio. Några näringsgrenar som utmärker sig med en hög procentuell ökning av antal företag är *Beredning och hållbarhetsbehandling av frukt, bär och grönsaker* (SNI 103), *Mejerivaru- och glasstillverkning* (SNI 105) och *Framställning av drycker* (SNI 11). Inom dessa näringsgrenar har enskilda underkategorier stått för en betydande del av ökningen, som *Juice- och safttillverkning* (SNI 1032), *Osttillverkning* (SNI 10511), *Glasstillverkning* (SNI 1052) och *Framställning av öl* (1105).

Figur 9. Procentuell ökning av antalet företag inom ett urval av näringsgrenar i livsmedelsförädlingen i Stockholms län 2008–2020.

Gemensamt för dessa områden kan antas vara att det är branscher där även mer småskaliga mathantverkare ser möjligheter att starta och driva företag. Tack vara ett ökat intresse från konsumentensida för lokalt och småskaligt producerade livsmedel har marknaden stärkts för dessa företag. Ett exempel är ölbranschen där trenden att dricka hantverksmässigt framställd öl avspeglas i den stora ökningen av antalet småskaliga ölbryggerier. Från att tidigare ha funnits färre än tio bryggerier i länet finns idag över 90. Av dessa är 95 procent småskaliga bryggerier med färre än tio anställda.

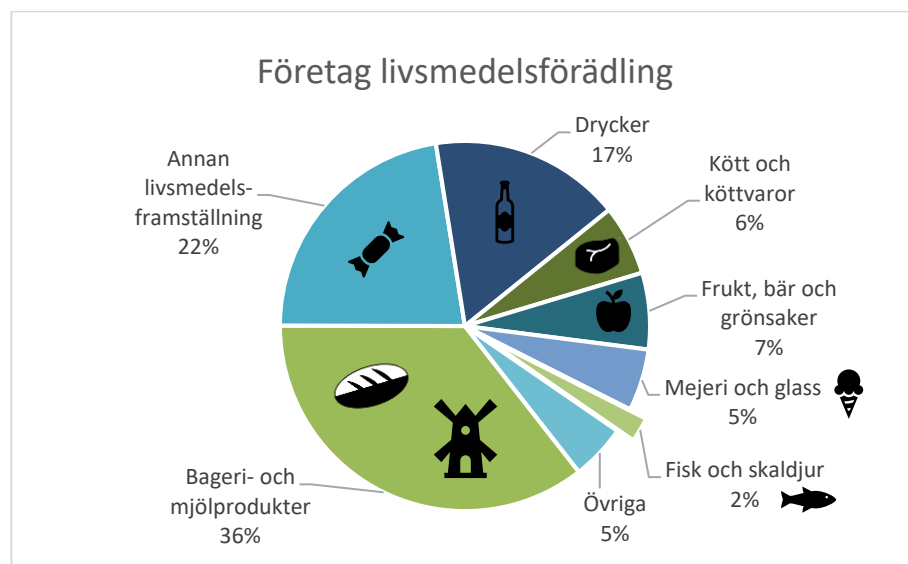
**”Stor ökning av antalet
småskaliga ölbryggerier”**

Ökningen av antalet företag inom juice- och safttillverkning kan antas vara kopplad till de senaste årens hälsotrend, där även intresset för hälsosamma drycker har ökat. Ökad medvetenhet om hållbarhet och minskat matsvinn kan också bidra till nya metoder att tillverka drycker av fruktrester från annan tillverkning, musta äpplen från trädgårdar eller göra saft av vilda bär.

Även om det ökade intresset för lokalproducerade livsmedel har bidragit till en stor procentuell ökning av antalet företag, är det faktiska antalet inom vissa branscher fortfarande ganska lågt. Inom till exempel *Osttillverkning* (SNI 01511) finns endast 13 företag i länet. Inom den småskaliga tillverkningen av mat och drycker torde det med andra ord finnas utrymme för en fortsatt tillväxt av antalet företag. Närheten till Stockholms stora och köpstarka marknad är också positivt för utvecklingen av dessa företag.

Flest företag i bagerinäringen

Den största näringsgrenen i länet sett till antal företag är *Tillverkning av bageri- och mjölprodukter* (SNI 107). I Stockholms län finns 330 företag som tillverkar bröd, bakverk, snacks och pasta i både stor och liten skala; från små caféer som bakar eget bröd till några av landets största företag med industriell tillverkning. 310 av dessa företag ägnar sig åt tillverkning av mjukt matbröd och färska bakverk. 80 procent av bageriföretagen har färre än tio anställda.

Figur 10. Andel företag inom olika näringsgrenar i livsmedelsförädlingen i Stockholm län 2020³⁵.

³⁵ I kategorin Övriga ingår näringsgrenarna *Framställning av vegetabiliska och animaliska oljor och fetter* (SNI 104), *Tillverkning av kvarnprodukter och stärkelse* (SNI 106) och *Framställning av beredda djurfoder* (109).

En femtedel av företagen finns inom näringsgrenen *Annan livsmedelsframställning* (SNI 108). Här ingår företag som tillverkar exempelvis choklad, godis, te, kaffe, färdigrätter eller smaksättare som senap och ketchup. I länet finns bland annat drygt 50 choklad- och godistillverkare, 30 te- och kaffeproducenter och ett 50-tal företag som tillverkar färdigrätter.

17 procent av länets livsmedelsföretag ägnar sig åt *Framställning av drycker* (SNI 11). Här ingår tillverkning av både icke-alkoholhaltiga drycker som läsk och mineralvatten, och framställning av alkoholhaltiga drycker som öl, vin och sprit. Utöver tidigare nämnda 90 ölbryggerier, finns till exempel 30 företag som tillverkar läsk och mineralvatten.

Företagande inom livsmedelsförädling

Företagandet inom livsmedelsförädlingen har länge varit mansdominerat. I takt med att det övriga näringslivet har förändrats har även förädlingssektorn kommit en bit på väg mot ökad jämställdhet. Statistiken visar på en högre mångfald bland företagare, operativa företagsledare och anställda än inom jordbruket och fisket. Inom livsmedelsförädlingen drivs en majoritet av företagen som aktiebolag och 80 procent av företagarna i det studerade underlaget är operativa företagsledare i aktiebolag. En fjärdedel av dessa är kvinnor och en tredjedel har utländsk bakgrund. Bland de företagare som driver personliga företag och fåmansföretag är över hälften kvinnor.

Företagandet i länet presenteras här enligt SCB:s indelning i kategorierna företagare och operativa företagsledare (se beskrivning här intill).

SCB:s data över företagande delas in i två kategorier:

- **Företagare** avser den som ansvarar för driften i *personliga företag* (enskilda firmor, handelsbolag, kommanditbolag) eller *fåmansföretag* (fåmansägda aktiebolag).
- **Operativ företagsledare** avser den person som sköter ett aktiebolags löpande förvaltning.

112 företagare i personliga företag och fåmansföretag

55%

• 55% av företagarna är kvinnor

60%

• 60 procent av företagarna har utländsk bakgrund

15%

• 15 procent av företagarna är under 35 år

460 operativa företagsledare i aktiebolag

25%

• 25% av företagsledarna är kvinnor

35%

• 35 procent av företagsledarna har utländsk bakgrund

10%

• 10 procent av företagsledarna är under 35 år

Företagare

Bland livsmedelsföretagen i Stockholms län finns drygt 110 företagare i personliga företag och fåmansföretag (2016). Bland dessa är mer än hälften (55 procent) kvinnor, motsvarande drygt 60 personer. Den näringsgren där flest kvinnor driver företag är *Tillverkning av bageri- och mjölprodukter* (SNI 107). Där drivs 37 företag av en kvinna, motsvarande 60 procent av företagarna inom näringsgrenen. I flera andra näringsgrenar är andelen kvinnor som driver företag hög, men det faktiska antalet är lågt. Ett exempel är *Beredning och hållbarhetsbehandling av frukt, bär och grönsaker* (SNI 103) där 75 procent av företagarna är kvinnor, men det totala antalet företagare i länet är färre än tio.

Företagare livsmedelsförädling Stockholms län					
	Total	Kvinnor	Män	Utländsk bakgrund	Unga <35 år
Livsmedelsförädling total ³⁶ (SNI 10+11)	112	62	50	68	17
Kött och köttvaror (SNI 101)	<10	<10	<10	<10	<10
Frukt, bär och grönsaker (SNI 103)	<10	<10	<10	<10	<10
Mejeri och glass (SNI 105)	<10	<10	<10	<10	<10
Bageri- och mjölprodukter (SNI 107)	62	37	25	48	<10
Drycker (SNI 11)	<10	<10	<10	<10	<10
Annan livsm.framställning (SNI 108)	16	<10	<10	14	<10

Tabell 6. Antal företagare i personliga företag och fåmansföretag inom livsmedelsförädlingen i Stockholms län i ett urval av näringsgrenar 2016, indelat efter kvinnor, män, personer med utländsk bakgrund och unga <35 år. När antalet är färre än 10 har det med hänsyn till företagssekretess angetts som <10.

Operativa företagsledare

I länet finns också 460 operativa företagsledare i aktiebolag inom livsmedelsförädling (2016). En fjärdedel av dessa företagsledare är kvinnor. Liksom bland företagarna finns flest kvinnor inom *Tillverkning av bageri- och mjölprodukter* (SNI 107); 63 personer vilket motsvarar en tredjedel av företagsledarna. De näringsgrenar som är minst jämställda sett till antal kvinnor och män bland operativa företagsledare är *Framställning av drycker* (SNI 11) och *Beredning och hållbarhetsbehandling av kött och köttvaror* (SNI 101); där är nio av tio företagsledare en man.

³⁶ Fler näringsgrenar än i tabellen ingår i underlaget, därför summerar de olika delarna inte upp till totalen.

Operativa företagsledare livsmedelsförädling Stockholms län					
	Total	Kvinnor	Män	Utländsk bakgrund	Unga <35 år
Livsmedelsförädling total³⁷ (SNI 10+11)	460	116	344	166	57
Kött och köttvaror (SNI 101)	55	<10	50	14	<10
Frukt, bär och grönsaker (SNI 103)	22	<10	14	<10	<10
Mejeri och glass (SNI 105)	22	<10	14	<10	<10
Bageri- och mjölprodukter (SNI 107)	200	63	137	91	22
Drycker (SNI 11)	41	<10	37	<10	<10
Annan livsm.framställning (SNI 108)	90	23	67	33	12

Tabell 7. Antal operativa företagsledare i aktiebolag inom livsmedelsförädlingen i Stockholms län i ett urval av näringsgrenar 2016, indelat efter kvinnor, män, personer med utländsk bakgrund och unga <35 år. När antalet är färre än 10 har det med hänsyn till företagssekretess angetts som <10.

Bagerier lockar företagare med utländsk bakgrund

Inom livsmedelsförädlingen i Stockholms län har 60 procent av företagen och 35 procent av de operativa företagsledarna utländsk bakgrund. Detta motsvarar drygt 230 personer. I Sverige som helhet, alla branscher sammantaget, har omkring 15 procent av företagen utländsk bakgrund³⁸. Bland företagare verksamma inom livsmedelsförädling är motsvarande siffra 17 procent³⁹. Andelen företagare med utländsk bakgrund i Stockholms läns livsmedelsförädling är med andra ord betydligt högre än riksgenomsnittet.

”I bagerinäringen finns flest företagande kvinnor med utländsk bakgrund”

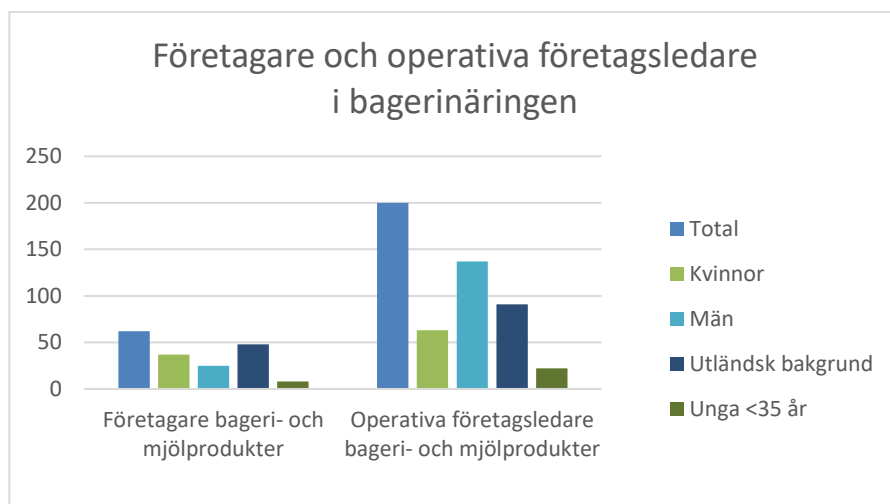
Majoriteten av företagen och de operativa företagsledarna med utländsk bakgrund i länet är verksamma inom *Tillverkning av bageri- och mjölprodukter* (SNI 107).

Bland bageriföretagen i personliga företag och fåmansföretag i Stockholms län har hela 80 procent utländsk bakgrund. Av dessa knappt 50 företagare är hälften män och hälften kvinnor. Bland de operativa företagsledarna i bagerinäringen har 45 procent utländsk bakgrund. Av dessa 90 företagsledare är en fjärdedel kvinnor. Bagerinäringen är därmed det område där flest kvinnor med utländsk bakgrund driver och leder företag (sett till företagande inom både primärproduktionen och förädlingsledet).

³⁷ Fler näringsgrenar än i tabellen ingår i underlaget, därför summerar de olika delarna inte upp till totalen.

³⁸ Tillväxtverket, 2015. Mångfald i näringslivet. Företagens villkor och verklighet 2014.

³⁹ Livsmedelsföretagen, 2012. Pressmeddelande http://www.mynewsdesk.com/se/livsmedelsforetagen_li/pressreleases/maangfalden-i-livsmedelsindustrin-lyfter-matlandet-sverige-797820. Hämtad 2020-05-13

Figur 11. Antal företagare i personliga företag och fåmansföretag respektive operativa företagsledare i aktiebolag inom tillverkning av bageri- och mjölprodukter i Stockholms län 2016, indelat efter kvinnor, män, personer med utländsk bakgrund och unga <35 år. Totalstapelns visar summan av antalet kvinnor och män.

Få unga livsmedelsföretagare

Få personer under 35 år driver eller leder företag inom livsmedelsförädlingen i Stockholms län. Andelen unga är dock högre än genomsnittet i landet, där unga företagare (i alla branscher sammantaget) utgör omkring 5 procent⁴⁰. 15 procent av livsmedelsföretagarna i länet är under 35 år, vilket motsvarar färre än 20 personer. Bland dessa unga företagare är majoriteten kvinnor – och hälften av dem är kvinnor med utländsk bakgrund. Flest unga företagare finns inom *Tillverkning av bageri- och mjölprodukter*.

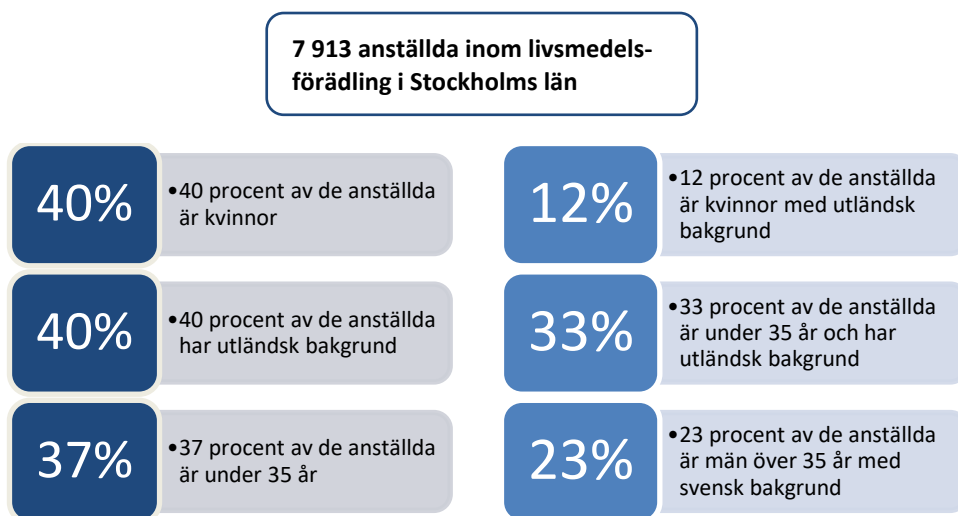
Bland de operativa företagsledarna ser fördelningen lite annorlunda ut. 10 procent av företagsledarna är yngre än 35 år, motsvarande knappt 60 personer. Av de unga företagsledarna är drygt två tredjedelar män. Bland de unga företagsledare som är kvinnor (18 personer) har hälften utländsk bakgrund. Även de flesta unga företagsledarna (22 personer) finns inom *Tillverkning av bageri- och mjölprodukter*.

Andelen unga företagare och företagsledare inom livsmedelsförädlingen är högre än i primärproduktionen i länet, där endast 3 procent är under 35 år. En tänkbar anledning är att trösklarna för att starta företag på förädlingsidan ofta är lägre, samtidigt som möjligheten att starta företag i lite mindre skala är större. Ofta kräver det inte lika stora insatser i form av kapital, mark och fysiska tillgångar.

⁴⁰ Tillväxtverket, 2015. Mångfald i näringslivet. Företagens villkor och verklighet 2014. Med unga företagare avsågs i undersökningen personer under 30 år.

Sysselsättning inom livsmedelsförädling

Drygt 7 900 personer var anställda i livsmedelsförädlingen i Stockholms län 2016. Det motsvarade 15 procent av alla sysselsatta i livsmedelsindustrin i hela Sverige⁴¹. Liksom inom primärproduktionen (jordbruk, trädgård, fiske och vattenbruk) är unga och personer med utländsk bakgrund i högre grad representerade bland de anställda. Inom förädlingen är dock omfattningen betydligt större; tio gånger fler personer med utländsk bakgrund jobbar inom livsmedelsförädlingen och mer än sex gånger så många unga.

Mer mångfald bland anställda i livsmedelsförädlingen

40 procent av de anställda i länets livsmedelsförädling är kvinnor, drygt 3 100 personer. Den näringsgren där både andelen och antalet anställda kvinnor är högst är *Tillverkning av bageri- och mjölprodukter* (SNI 107). Ungefär hälften av de anställda inom bagerinäringen i länet är kvinnor. Liksom inom företagandet är detta den bransch där det jobbar flest kvinnor med utländsk bakgrund.

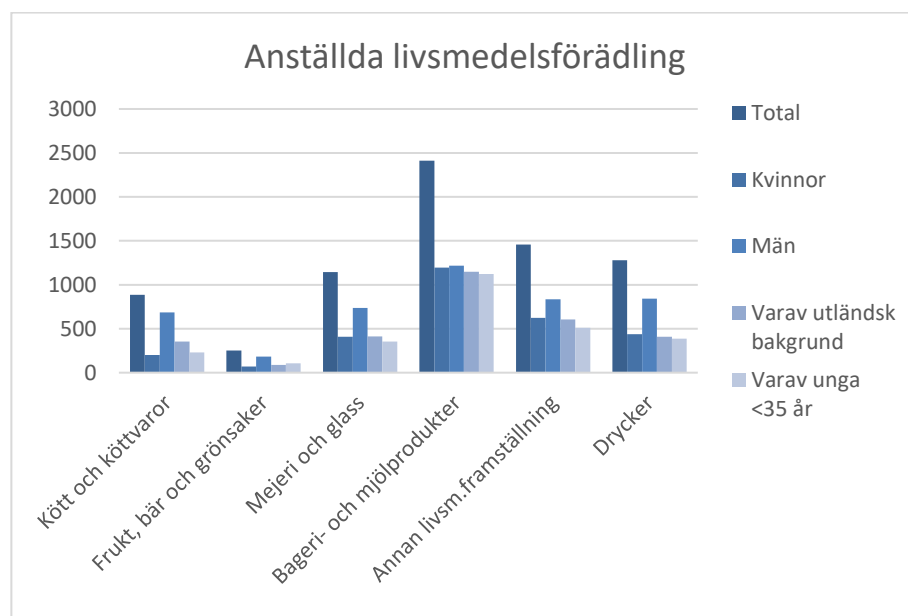
”Var tredje anställd i livsmedelsförädlingen är en ung person med utländsk bakgrund”

⁴¹ Länsstyrelsen Stockholm, 2018. Underlag till Stockholms läns livsmedelsstrategi Statistisk genomlysning. Rapport 2018:20.

Sett till alla anställda i länets livsmedelsförädling är 12 procent kvinnor med utländsk bakgrund och 8 procent är kvinnor med utländsk bakgrund som är yngre än 35 år. Som en jämförelse är 23 procent av de anställda män över 35 år med svensk bakgrund.

Nära 2 900 personer under 35 år är sysselsatta inom länets livsmedelsförädling, vilket motsvarar 37 procent av de anställda. Antalet unga anställda har legat på samma nivå mellan 2008–2016. Hälften av de unga anställda är kvinnor.

40 procent av de anställda har utländsk bakgrund, drygt 3 100 personer. Många av dessa är unga personer; så mycket som var tredje anställd i länets livsmedelsförädling är en person under 35 år med utländsk bakgrund. Av de anställda med utländsk bakgrund är 30 procent kvinnor. Allra flest unga och personer med utländsk bakgrund är anställda inom *Tillverkning av bageri- och mjölprodukter*.

Figur 12. Antal anställda i livsmedelsförädlingen i Stockholms län 2016 i ett urval av näringsgrenar, indelat efter kvinnor, män, personer med utländsk bakgrund och unga <35 år. Totalstapeln visar summan av antalet kvinnor och män.

Anställda i livsmedelsförädling Stockholms län					
	Total	Kvinnor	Män	Utländsk bakgrund	Unga <35 år
Livsmedelsförädling total⁴² (SNI 10+11)	7 913	3 129	4 784	3 135	2 892
Kött och köttvaror (SNI 101)	885	199	686	353	231
Frukt, bär och grönsaker (SNI 103)	252	71	181	87	105
Mejeri och glass (SNI 105)	1 145	409	736	412	354
Bageri- och mjölprodukter (SNI 107)	2 413	1 196	1 218	1 149	1 122
Drycker (SNI 11)	1 278	437	841	409	388
Annan livsm.framställning (SNI 108)	1 459	623	836	606	511

Tabell 8. Antal anställda inom livsmedelsförädlingen i Stockholms län 2016 i ett urval av näringsgrenar, indelat efter kvinnor, män, personer med utländsk bakgrund och unga <35 år. När antalet är färre än 10 har det med hänsyn till företagssekretess angetts som <10.

Att unga och personer med utländsk bakgrund i högre grad är representerade bland anställda även inom livsmedelsförädlingen, kan som vi tidigare har resonerat bero på att trösklarna för att etablera företag är högre än att vara anställd. Unga personer har sällan hunnit spara ihop till ett startkapital. Att vara anställd är ett tillfälle att samla erfarenheter och nätverk för den som är relativt ny på arbetsmarknaden. Det kan också handla om trygghet i en ålder då många vill bilda familj.

⁴² Fler näringsgrenar än i tabellen ingår i underlaget, därför summerar de olika delarna inte upp till totalen.

Bilaga 1. SNI-koder

01	Jordbruk
011	Odling av ett- och tvååriga växter
012	Odling av fleråriga växter
013	Odling av plantskoleväxter
014	Husdjursskötsel
0141	Mjölkproduktion och uppfödning av nötkreatur av mjölkkras
0142	Uppfödning av andra nötkreatur och bufflar
0143	Uppfödning av hästar och andra hästdjur
0145	Uppfödning av får och getter
0146	Uppfödning av svin
0147	Äggproduktion och uppfödning av fjäderfä
015	Blandat jordbruk
03	Fiske och vattenbruk
031	Fiske
032	Vattenbruk
10	Livsmedelsframställning
101	Beredning och hållbarhetsbehandling av kött och köttvaror
1011	Beredning och hållbarhetsbehandling av kreaturskött
10111	Kreatursslakt
1012	Beredning och hållbarhetsbehandling av fjäderfäkött
1013	Charkuteri- och annan köttvarutillverkning
102	Beredning och hållbarhetsbehandling av fisk samt skal- och blötdjur
103	Beredning och hållbarhetsbehandling av frukt, bär och grönsaker
1032	Juice- och safttillverkning
1039	Annan beredning och hållbarhetsbehandling av frukt, bär och grönsaker
104	Framställning av vegetabiliska och animaliska oljor och fetter
105	Mejerivaru- och glasstillverkning
1051	Mejerivarutillverkning
10511	Osttillverkning
10519	Annan mejerivarutillverkning
1052	Glasstillverkning
106	Tillverkning av kvarnprodukter och stärkelse
1061	Tillverkning av kvarnprodukter
107	Tillverkning av bageri- och mjölprodukter
108	Annan livsmedelsframställning
109	Framställning av beredda djurfoder
11	Framställning av drycker
1105	Framställning av öl
1106	Framställning av malt

Bilaga 2.

Två register över jordbruksföretag

Statistik om jordbruksföretag är inte alltid enkel att tolka. I Sverige finns två olika register över jordbruksföretag, med olika definitioner av vilka företag som kan ingå i registret: Lantbruksregistret (LBR) och Företagsdatabasen (FDB). Eftersom de två registren visar olika saker går de inte att direkt jämföra sinsemellan. Följande förklaringar utgår från Jordbruksverkets publikation *Jordbruksföretag i Lantbruksregistret och Företagsregistret*, Statistiska meddelanden JO 34 SM 1801 (utgiven 2018).

Lantbruksregistret, LBR

I LBR definieras ett jordbruksföretag som en inom jordbruk, husdjurs-skötsel eller trädgårdsodling bedriven verksamhet under en och samma driftsledning. För att ingå i LBR krävs att jordbruksföretaget uppfyller något av följande krav:

- ✓ brukar sammanlagt mer än 2,0 hektar åkermark eller 5,0 hektar jordbruksmark
- ✓ innehade djurbesättning en referensdag i juni aktuellt år som omfattade minst 10 nötkreatur, 10 suggor, 50 svin, 20 får och lamm eller 1 000 fjäderfä
- ✓ driver yrkesmässig trädgårdsodling om minst 2500 kvadratmeter frilandsareal eller 200 kvadratmeter växthusyta

I LBR definieras företagaren som den person som juridiskt och ekonomisk svarar för verksamheten på jordbruksföretaget. Det finns alltså lika många företagare som antal företag som drivs som enskild firma.

Företagsdatabasen, FDB

FDB är ett företagsregister för alla företag och organisationer med någon form av ekonomisk verksamhet. Företagen i FDB klassificeras enligt Standard för svensk näringsgrensindelning (SNI 2007), och utgår bland annat från omsättning och arbetad tid. SNI 2007 innehåller 21 avdelningar där jordbruk tillhör avdelning A *Jordbruk, skogsbruk och fiske*. Jordbruksföretagen ingår i huvudgrupp *Jordbruk och jakt samt service i anslutning härtil* (SNI 01).

I FDB räknas alla företag med primär verksamhet inom SNI 01 som jordbruksföretag, med undantag för företagen inom jakt och service.

Länsstyrelsen i Stockholm – en
samlade kraft för en hållbar framtid.

Mer information kan du få av
Länsstyrelsens enhet för landsbygdsutveckling
Tfn: 010-223 10 00

Rapporten hittar du på vår webbplats
www.lansstyrelsen.se/stockholm